

**‘Quickscan natuurtoets dierenasiel
Witte Paarden’**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: 'Quickscan natuurtoets dierenasiel Witte Paarden'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 10-238

Status: Definitief rapport

Datum: 22 september 2010

Auteur: [REDACTED]

Veldonderzoek: [REDACTED]

Eindredactie: [REDACTED]

Opdrachtgever: Gemeente Steenwijkerland

Contactpersoon: [REDACTED]

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

[REDACTED] (2010). Quickscan natuurtoets dierenasiel Witte Paarden. Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-238. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen.....	1
1.3	Algemene opzet	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid.....	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte	3
3	Flora en fauna van het plangebied.....	5
3.1	Methode	5
3.2	Flora	5
3.3	Zoogdieren	5
3.4	Broedvogels	6
3.4	Amfibieën	8
3.5	Overige soortgroepen	8
4	Geraadpleegde bronnen.....	9

Bijlage

I	Wettelijk kader
---------	-----------------

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Gemeente Steenwijkerland (contactpersoon [REDACTED]) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouw van een dierenasiel op de plaats van een voormalige zoutopslag op de hoek van de Steenwijkerweg en de Ruxveenseweg. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 10 juni 2010 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Het plangebied ligt ten noorden van de bebouwde kom van Steenwijk en maakt geen deel uit van een gebied dat is beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur of ander gebiedsgericht beleid. Op basis van de afstand, de aard van de ingreep en tussenliggende barrières zijn uitstralende effecten op dergelijke gebieden niet aan de orde.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het plangebied bestaat uit de locatie van een voormalige zoutloods en is omgeven door een smalle bosrand. Deze bosrand ligt buiten het werkgebied en blijft behouden. Er is geen permanent oppervlaktewater aanwezig.

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten;
- In het plangebied zijn geen potentiële vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen. Verder wordt geen schade aan vlieg- en/of jachtroutes van vleermuizen verwacht. Het plangebied fungeert vermoedelijk wel als (beperkt) foerageergebied voor enkele vleermuissoorten;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde (tabel 1 FFW), zoogdiersoorten te verwachten. Verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde zoogdieren zijn niet aangetroffen/ te verwachten;
- De bosrand langs de rand van het plangebied vormt broedgebied voor algemene broedvogels zoals [REDACTED], Heggenmus, Winterkoning, Vink, Tjiftjaf, Putter en Houtduif. In de voormalige loods komen mogelijk [REDACTED] kwikstaart en Spreeuw als broedvogel voor. In deze bebouwing is een kerkuilennestkast opgehangen die niet als vaste verblijfplaats wordt gebruikt door Kerkuil. In het plangebied zijn geen nesten van jaarbond beschermde broedvogelsoorten aangetroffen en deze worden gezien de terreingesteldheid ook niet verwacht;
- Omdat er geen permanent oppervlaktewater in het plangebied aanwezig is, is voortplanting van amfibieën hier niet aan de orde. Wel kunnen beperkte aantallen amfibieën als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander overwinterend worden aangetroffen in overhoekjes en stapels puin in het plangebied en de strooisellaag van de bosrand;
- Gezien de terreingesteldheid van het plangebied en bekende verspreidingsgegevens kan worden geconcludeerd dat er geen reptielen, vissen en beschermde ongewervelden aanwezig en te verwachten zijn. Geschikte biotopen voor deze soorten ontbreken.

Ontheffing en mitigerende maatregelen

- Het aanvragen van een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet is niet aan de orde;
- Bij de beoogde plannen zouden mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde amfibieën en kleine zoogdieren verloren kunnen gaan. Het overtreden van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet is hier voor laag beschermde soorten echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 geldt;
- Het is wenselijk de nestkast op korte termijn weg te halen om te vermijden dat Kerkuil of andere vogels er voor de sloop als nog tot broeden komen. Bij nieuwbouw van het dierenasiel is het gewenst, maar juridisch niet noodzakelijk, op een rustige plaats een nieuwe kerkuilennestkast op te hangen;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor begin maart en na eind juli of het plangebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Om schade aan kleine landzoogdieren en amfibieën te minimaliseren is het wenselijk - indien de planning van de activiteiten dit toelaat - werkzaamheden in het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september- december (mits vorstvrij).

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Gemeente Steenwijkerland (contactpersoon ██████████) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouw van een dierenasiel in Witte Paarden.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de mogelijk te nemen ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Het plangebied ligt op de plaats van een voormalige zoutopslag op de hoek van de Steenwijkerweg en de Ruxveenseweg in Witte Paarden (figuur 1). Het plangebied bestaat uit de locatie van een voormalige zoutloods en is omgeven door een smalle bosrand. Deze bosrand ligt buiten het werkgebied en blijft behouden. Er is geen permanent oppervlaktewater aanwezig in het plangebied. De plannen bestaan uit het slopen van de zoutloods en het bouwen van een dierenasiel.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (gele lijn). (Bron: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen.

2 Gebiedsgericht natuurbeleid

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van o.a. de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke activiteiten buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden - tezamen Natura 2000-gebieden genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten (Ministerie van LNV 2009).

Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebied 'Weerribben' ligt op circa 4,5 kilometer ten westen van het plangebied. Voor 'Weerribben' zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor negen habitattypen, negen habitatsoorten en acht soorten broedvogels (Ministerie van LNV 2010).

Gezien de afstand van het plangebied tot genoemde Natura 2000-gebied en de aard van de beoogde ingrepen, kan gesteld worden dat als gevolg van de plannen geen effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied te verwachten zijn.

Beschermde Natuurmonumenten

Het dichtstbijzijnde Beschermde Natuurmonument 'Antjeskolk' ligt op ca. 15 kilometer afstand ten westen van het plangebied. Door de grote afstand tot het plangebied en de aard van de ingreep worden geen effecten verwacht op wezenlijk kenmerken en waarden van dit Beschermde Natuurmonument.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het leven geroepen en zijn ganzen- en weidevogelgebied aangewezen.

De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

Ecologische Hoofdstructuur

Volgens de begrenzing van de EHS, zoals weergegeven in de Omgevingsvisie van de Provincie Overijssel (2009), ligt het plangebied op ca. 500 meter van de Ecologische

Hoofdstructuur. De EHS is gelegen aan de overzijde van de Steenwijkerweg en bestaat hier uit concreet begrensde bestaande natuur en nog te realiseren en gerealiseerde nieuwe natuur.

Vanwege de ligging nabij de bebouwde kom en de barrièrewerking van de tussenliggende infrastructuur kan aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van EHS-gebieden worden uitgesloten.

Natuur buiten de EHS

Volgens de kaarten in de Omgevingsvisie van de Provincie Overijssel zijn er in en in de directe omgeving van het plangebied geen specifieke natuurwaarden buiten de EHS (bijvoorbeeld weidevogelbeheergebied en ganzengebied) aanwezig. Op ca. 2 km afstand is het dichtstbijzijnde ganzengebied aanwezig.

3 Flora en fauna van het plangebied

3.1 Methode

Op 10 juni 2010 is een veldbezoek aan het plangebied gebracht. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (FFW) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2 en 3). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie 'geraadpleegde bronnen') en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in bijlage I.

3.2 Flora

Het plangebied bestaat hoofdzakelijk uit verhard oppervlak met langs de randen ruigte en zandhopen. Aangetroffen plantensoorten zijn kenmerkend voor voedselarme tot matig voedselrijke en droge omstandigheden en ruige ruderale plaatsen. Aanwezige soorten zijn onder andere: Smalle weegbree, Gestreepte witbol, Bezemkruiskruid, Kruipende boterbloem, Zandhoornbloem, Bleekgele droogbloem, Grote brandnetel, Ridderzuring, Schapenzuring en Kropaar.

Volgens gegevens van het Natuurloket is het kilometerhok waarin het plangebied is gelegen (X202/Y535) op flora goed onderzocht (Natuurloket, 5 juli 2010). Er zijn één laag beschermde, drie middelhoog beschermde en zeven Rode lijstsoorten bekend uit het kilometerhok.

Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen. Deze soorten zijn mogelijk wel aanwezig in de oude houtwallen en bosmilieus die buiten het plangebied voorkomen (bijvoorbeeld Brede wespenorchis). Overigens zijn gezien de terreingesteldheid en soortensamenstelling ook geen beschermde soorten/soorten van de Rode Lijst te verwachten binnen de grenzen van het plangebied.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd. *et al.* (1999) melden waarnemingen van Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis het kilometerhok waarbinnen het plangebied ligt.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. Gedurende het veldonderzoek is specifiek gelet op dergelijke ruimten. In de zoutloods zijn geen geschikte ruimten aanwezig, die kunnen dienen als verblijfplaats van gebouwbewonende vleermuizen. Verder bevinden zich in de omeringende bosrand geen bomen met geschikte invliegopeningen, waardoor de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen eveneens niet te verwachten is.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd. De bosrand langs het plangebied blijft gehandhaafd, waardoor geen (potentiële) vliegroutes worden aangetast.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Door de aanwezigheid van bomen(rijen) en bosrand wordt het plangebied mogelijk als foerageergebied gebruikt door enkele vleermuissoorten. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Mogelijk wordt het plangebied in de huidige situatie gebruikt als beperkt foerageergebied voor vleermuizen. Het plangebied zal in de toekomstige situatie ook geschikt blijven als foerageergebied, waardoor geen sprake is van schade aan onmisbaar foerageergebied.

Overige zoogdieren

Er zijn uit het plangebied en directe omgeving geen waarnemingen en verblijfplaatsen bekend van middelhoog of strikt beschermde (FFW tabel 2 en 3) overige zoogdieren zoals Das, Steenmarter en Eekhoorn. Vanwege het ontbreken van geschikt biotoop worden deze soorten niet verwacht binnen het plangebied en de directe omgeving.

Binnen het plangebied zijn mogelijk vaste verblijfplaatsen van de laag beschermde Bosmuis, Rosse woelmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Huisspitsmuis, Egel en Mol aanwezig en te verwachten. Daarnaast komen mogelijk de niet beschermde Huismuis en Bruine rat in de bebouwing voor.

Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van de algemene en laag beschermde (FFW tabel 1) zoogdieren verloren kunnen gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze laag beschermde zoogdieren niet aan de orde is.

3.4 Broedvogels

Aangezien dit een quickscan betreft, is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde veldbezoek in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin voor een aantal kwetsbare vogelsoorten is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor overige soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Kerkuil

In de zoutloods hangt een kerkuilennestkast (figuur 2). Deze nestkast was tijdens het veldbezoek onbereikbaar en is zodoende niet van binnen onderzocht. Het leek er op dat de kast momenteel niet in gebruik was. Volgens informatie, verkregen op 5 juli jl. van de plaatselijke coördinator van de kerkuilengroep ()

heeft iemand van buiten de werkgroep deze kast opgehangen. In het verre verleden hebben er uilen gebroed, maar de laatste jaren niet meer. De kast is niet betrokken bij de controlerondes van de werkgroep en wordt bijna nooit onderzocht omdat de loods waar hij in hangt is afgesloten.

Uit aanwezige sporen van uitwerpselen onder en naast de nestkast blijkt dat in het verleden (voordat de kast is opgehangen) Kerkuil aanwezig is geweest. Er zijn echter geen braakballen of uitwerpselen rond het invlieggat aangetroffen.

Er kan worden geconcludeerd dat de nestkast recent niet als vaste verblijfplaats wordt gebruikt. Het is wenselijk de nestkast op korte termijn weg te halen om te vermijden dat Kerkuil of andere vogels er voor de sloop toch gaan broeden. Bij nieuwbouw van het dierenasiel is het gewenst, maar juridisch niet noodzakelijk op een rustige plaats een nieuwe kerkuilennestkast op te hangen.

Figuur 2: Kerkuilennestkast met inloopruijnte in de nok van de zoutloods. Inzet: invlieggat aan de buitenzijde (Foto's: [redacted]).

In het plangebied zijn geen nesten van overige jaarrond beschermde broedvogelsoorten aangetroffen en deze worden gezien de terreingesteldheid ook niet verwacht.

Overige soorten

Het plangebied is weinig geschikt als voor broedgebied voor vogels. De singel langs de rand van het plangebied vormt broedbiotoop voor algemene broedvogels zoals [redacted], Heggenmus, Winterkoning, Vink, Tjiftjaf en Houtduif. In de vijver net buiten het plangebied broedt Waterhoen.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Wanneer in de periode tussen half juli en half november gestart wordt met de werkzaamheden is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de plannen. Houtduif kan namelijk broeden tot half november.

3.4 Amfibieën

Vanwege het ontbreken van permanent oppervlaktewater is voortplanting van amfibieën hier niet aan de orde. Wel vindt (mogelijk) overwintering plaats van de laag beschermde Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (FFW tabel 1) in overhoekjes, stapels puin en de strooisellaag van de omringende bosrand.

Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van de algemene en laag beschermde (FFW tabel 1) amfibieën verloren kunnen gaan. Voor laag beschermde amfibieën geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze laag beschermde amfibieën niet aan de orde is.

Wel is het wenselijk om rekening te houden met deze kwetsbare soortgroep. Effecten op overwinterende amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën die globaal loopt van november t/m maart.

Juridisch zwaarder beschermde amfibiesoorten worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht in het plangebied.

3.5 Overige soortgroepen

Uit het veldonderzoek, de terreingesteldheid van de plangebied en bekende verspreidingsgegevens kan geconcludeerd worden er geen vissen, reptielen en beschermde of bedreigde ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn in het plangebied.

4 Geraadpleegde bronnen

_____, _____ & _____ (1999). De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.

_____, _____ & _____ (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.

Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaar rond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

_____ & _____ (red.), 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels (1998-2000). KNNV-Uitgeverij.

_____, _____ en _____ (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.

_____, _____ & _____ (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)

Natuurloket (www.natuurloket.nl).

Omgevingsvisie Provincie Overijssel (www.provincie.overijssel.nl).

RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland.

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

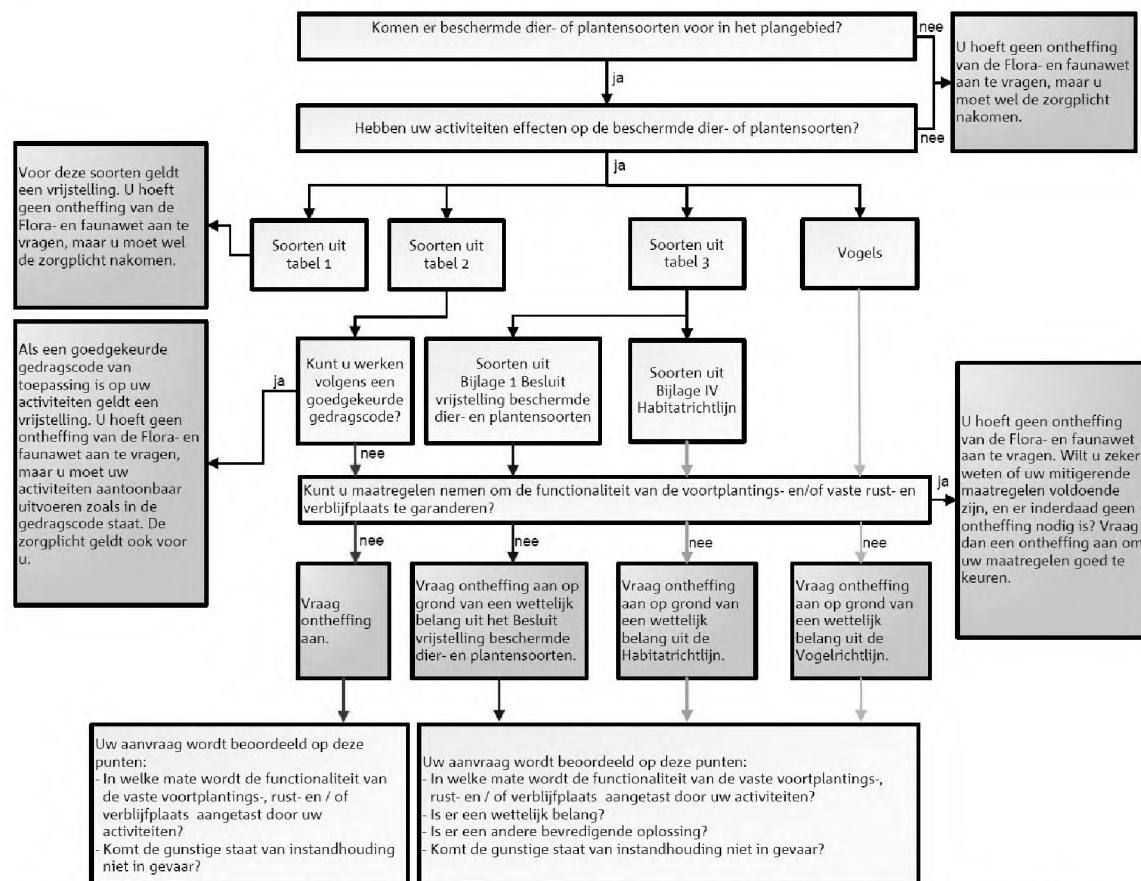
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.